

ADİYAMAN ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ DERGİSİ
ISSN: 1308-9196 / e-ISSN:1308-7363

Yıl: 16 Sayı: 44 Ağustos 2023

Yayın Geliş Tarihi: 02.01.2023 Yayına Kabul Tarihi: 10.08.2023

DOI Numarası: <https://doi.org/10.14520/adyusbd.1228146>

Makale Türü: Kitap İncelemesi/Book Review

Atf/Citation: Değirmenci, M. (2023). Erken Cumhuriyet Döneminde Ekonominin Türkleştirilmesi Kitabının Değerlendirilmesi. *Adiyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (44), 429-445.

ERKEN CUMHURİYET DÖNEMİNDE EKONOMİNİN TÜRKLEŞTİRİLMESİ KİTABININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Mehmet DEĞİRMENCİ*

Öz

Altı asırdan fazla büyük bir coğrafyaya hükmetmiş olan Osmanlı Devleti'nden miras kalan ekonomi-politik durumun yeni kurulan Cumhuriyet tarafından ne şekilde dönüştürüldüğü, Cumhuriyetin ilk yıllarını araştırmakla anlaşılacaktır. Bu düşünceden hareketle Murat Koraltürk'ün kaleme aldığı "Erken Cumhuriyet Döneminde Ekonominin Türkleştirilmesi" bize o dönemin genel bir çerçevesini çizmekte yardımcı olmaktadır. Yazar eserinde dönemin ekonomi-politik durumunu detaylı bir şekilde ele almıştır. Bizim bu çalışmamızda adı geçen eserin daha iyi anlaşılmasını sağlamak ve aynı alanda yapılacak olan diğer çalışmalara referans olmasını sağlamak amacıyla değerlendirmesi yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Ekonomi, Politika, Türkleştirme, Osmanlı Devleti, Türkiye Cumhuriyeti

* Dr., Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset ve Sosyal Bilimler Anabilim Dalı, mehmetdegirmenci06@gmail.com, Ankara, Türkiye

EVALUATION OF THE “TURKIFICATION OF THE ECONOMY IN THE EARLY REPUBLICAN PERIOD” BOOK

Abstract

How the newly established Turkish Republic transformed the economic-political situation inherited from the Ottoman Empire, which ruled over a large geography for more than six centuries? This issue will be understood by researching the first years of the Republic. Based on this idea, "Turkification of the Economy in the Early Republican Period" written by Murat Koraltürk helps us to draw a general framework of that period. In his work, the author dealt with the economic-political situation of the period in detail. In this study, we will evaluate the mentioned work in order to provide a better understanding and to make it a reference for other studies to be done in the same field.

Keywords: *Economy, Politics, Turkification, State of Ottoman, Republic of Türkiye*

1. GİRİŞ

Üç kıtaya hükmetmiş, 600 yıldan fazla ayakta kalmayı başarmış bir devlet olan Osmanlı Devleti'nin 1923 yılında resmen tarih sahnesinden silinmesiyle, Osmanlı'dan sonra kurulan ve onun devamı niteliğinde olan Türkiye Cumhuriyeti Devleti, Osmanlı Devleti'nin gerek siyasi gerekse kültürel mirasının yanında, ekonomik mirasını da devralmıştır.

Kurulduğu yıllarda Türkiye Cumhuriyeti ekonomik anlamda çok zor durumda olan bir mirası devralmıştır. Savaş giderlerinin artması, hazinenin gelirlerindeki düşüş, kapitülasyonlar gibi olumsuz birçok etmen Osmanlı'nın ekonomik durumunu gözler önüne seriyordu. Genç Cumhuriyet'in bu mirası toparlamak ve daha ileriye gitmesini sağlamak için birtakım ciddi adımlar atması gerekiyordu. Bu alanda atılacak her adımın temkinli ve çözüm olabilecek bir şekilde atılması gerekiyordu. Bu nedenle az riskli fakat bunun yanında büyük adımlar atılmalıydı. Üzerindeki ağır psikolojik yük gereği yönetici kadrolar çok temkinli hareket etmeliydi. Bu şartlar altında o dönemlerde uygulanan politikaların önemine

binaen bu konuda çok sayıda çalışma, kitap ve makale ortaya konmuştur. O döneme ait yapılan çalışmaların değerlendirilmesi ve bu çalışmaların da iyi incelenmesi gerekmektedir. Bu çerçevede çalışmamızın ana amacı, söz konusu dönemde yürütülen ekonomi politikalarının hangi saiklerle ele alındığının anlaşılmasını sağlamaktır. Amacımızı gerçekleştirmek için bu çalışmamızda konuya ilişkin yazılmış ve temel kabul edilebilecek bir kaynak incelenecektir.

Araştırma ve Yayın Etiğine uyularak hazırlanmış olan Çalışmamızda ele alacağımız ve inceleyeceğimiz referans eser Murat Koraltürk'ün "Erken Cumhuriyet Döneminde Ekonominin Türkleştirilmesi"¹ kitabıdır. O dönemlerde Cumhuriyet yönetiminin hâkim bir düşüncesi vardı: "Türkleştirme". Bu düşünce çerçevesinde kaleme alınan bu eseri incelerken sadece özet aktarma şeklinde bir metot benimsenmeyecek, ayrıntılı değerlendirme ve yorumlamalara da yer verilecektir.

Çalışmamızın en başında incelemeye konu olan kitabın kısa bir künyesi verilecektir. Daha sonra çalışmamızın ilk bölümünde kitabın önce genel hatlarıyla tanıtımı ele alınacak ve kitabın içeriğinde neler olduğuna kısaca değinilecektir. İkinci bölümde ise kitabın artılarıyla ve eksileriyle değerlendirilmesi yapılacak, bu değerlendirme de ilk önce içerik değerlendirmesi daha sonra da dil ve anlatım değerlendirmesi şeklinde olacaktır. Sonuç bölümünde ise kitap hakkında oluşan genel kanımızla birlikte elde edilen bulgulara değinilecektir.

¹ Kitabın Künyesi:

Adı : Erken Cumhuriyet Döneminde Ekonominin Türkleştirilmesi

Yazarı : Murat Koraltürk

Yayınevi : İletişim Yayınları

Basım Yeri: İstanbul

Yılı : 2011

Sayfa Sayısı: 315

Çalışmamızda literatür tarama yöntemi de eseri değerlendirmemizde yardımcı olacaktır. Yer yer kitapta bahsi geçen ya da bağlantılı olabilecek konularda ek kaynaklara başvurarak daha anlaşılır hale gelmesi sağlanacaktır. Böylece çalışmamızın konusu dönemin ekonomi politikaları konusunda çalışma yapmak isteyen araştırmacı, öğrenci ya da diğer ilgililere yol gösterici olması amaçlanmaktadır.

1. KİTABIN İÇERİK TANITIMI

1.1. Kitabın Genel Tanıtımı

İletişim Yayınlarından çıkmış olan “Erken Cumhuriyet Döneminde Ekonominin Türkleştirilmesi” isimli kitap, Murat Koraltürk’ün Cumhuriyetin kuruluş yıllarındaki ekonomik-politik durumu, Türkleştirme politikaları çerçevesinde ele aldığı bir kitaptır.

Kitap üç ana bölümden oluşmaktadır. Bu bölümler de çeşitli başlıklar halinde kendi içerisinde bölümlere/kısımlara ayrılmıştır. Kitabın en başında İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Öğretim Görevlisi olan Prof. Dr. Ayhan Aktar’ın sunuş metni yer almaktadır. Bunun hemen sonrasında ise yazar Murat Koraltürk’ün kendi anlatımıyla uzunca bir giriş bölümü bulunmaktadır.

Kitabın en sonunda detaylı ve oldukça geniş denilebilecek bir kaynakça bölümü bulunmaktadır ve bu kaynakça bölümünde kaynaklar kitap, makale, tez ve arşiv belgeleri gibi başlıklarla tasnif edilerek verilmiştir. Kaynakçadan sonra ise son olarak dizin bölümü yer almaktadır.

1.2. Kitabın Konusu

Erken Cumhuriyet Döneminde Ekonominin Türkleştirilmesi kitabı bir giriş bölümünden ve devamında da üç ana bölümden oluşmaktadır.

Giriş bölümünde yazar ilk önce kitabın amacı ve içeriği hakkında giriş mahiyetinde bilgi verdikten sonra kitabın geneline hakim olan birkaç kavrama değiniyor ve bu kavramların geniş açıklamalarına yer veriyor. Ekonominin Türkleştirilmesi, milli iktisat gibi kavramlara yer verdikten sonra, ekonominin Türkleştirilmesi olgusunun sürekliliği meselesine değiniyor. Daha sonra kitabın ele almış olduğu dönemlerde şirketlerde Türkçe uygulaması girişimlerinden, boykotlardan ve son olarak da o dönemde ekonomiyi etkileyen önemli unsurlardan olan tehcir ve mübadele gibi demografik iki kavrama değiniyor.

Kitabın birinci bölümünde yazar “Göç ve Ekonominin Türkleştirilmesi” başlığı altında, başlığa da uygun olarak o dönemde Lozan Anlaşması ile ortaya çıkan gayrimüslimlerin durumundan ve daha da ağırlıklı olarak Türk-Yunan mübadelesinden bahsediyor.

Gayrimüslimlerin durumunun ekonomik boyutta ele alınmasından sonra, mübadelenin ekonomik yönleri ele alınmıştır. Öncelikle mübadele esnasında ortaya çıkan ekonomik etkilerden bahsedilmiştir. Sonrasında ise asıl problem olarak mübadele sonrası Yunan asıllıların Türkiye’de bırakmış olduğu malların yağması ve işgali sorunu ortaya çıkan durumdan bahsedilmiştir. Gerek sorunun kendisi, gerekse sorun ile mücadele ekonomik olarak ciddi sonuçlar doğurmuştur. Yazar bölümün sonunda bu işgalin altında yatan nedenin ise milliyetçi duygular olduğunu da eklemiştir.

Kitabın ikinci bölümü “Sermayenin Türkleştirilmesi” başlığını taşıyor. Bu bölüm kendi içerisinde alt bölümlerden/kısımlardan oluşmaktadır. İlk kısım Türkiye İktisat Tarihinde çok önemli bir dönüm noktası olan İzmir İktisat Kongresi’nden, milli iktisat anlayışından ve kongrede öne çıkan sermayenin Türkleştirilmesine dair karar ve söylemlerden bahsetmektedir. Devamındaki ikinci kısım ise gayrimüslimlere karşı sermayenin Türkleştirilmesine dair uygulama ve düşüncelerden birkaç örnek aktarmıştır. Bu bölümün üçüncü kısmında yazar

İstanbul Ticaret ve Sanayi Odasının Türkleştirilmesi başlığı altında bu kurum içerisinde yönetimin el değiştirmesinden, Milli Türk Ticaret Birliğinin kurulmasına ve devamında İzmir İktisat Kongresine gidilen süreci işliyor. Sonrasındaki kısımda ise cuma tatili konusunu ele alıyor. Yahudilerin, Hıristiyanların ve Müslümanların ayrı ayrı gönlerde tatil yapmasının piyasaya negatif etkisi olduğu söyleminden hareketle (aslında yazara göre milliyetçi bir anlayışla) hafta tatilinin resmi olarak cuma günü olarak ilan edilmesine değiniyor. Bu kısmın sonuna doğru ise başta İstanbul Sanayi ve Ticaret Odası olmak üzere kamuoyunun bu uygulamaya desteğinin azaldığını söylüyor ve gerekçelerinin ise piyasaya olumsuz etkisinin olduğu vurgulanıyor.

İkinci bölümün beşinci kısmında Osmanlı Bankası'nın İngiliz ve Fransız lehine uygulamalarının olduğundan hareketle, bankaya yönelik ciddi bir Türkleştirme girişiminin olduğu anlatılıyor. Bankaya karşı yapılan propaganda ve bankanın da buna karşılık vermesi sonucu yaşanan karşılıklı restleşme sonucu Osmanlı Bankası'nda Türk çalıştırma zorunluluğu ve Türkçe yazışma mecburiyeti getirilmiştir. Devamında da yazar iktisadi milliyetçiliğin ideolojik bir gereksinimden çok pratik bir gereklilik olduğunu söylüyor.

İkinci bölümün son kısmında Edirne'nin ticari hayatından bahsediliyor. Burada Edirne'nin ticari durumunun başlarda Yahudi kontrolünde olduğundan, ancak daha sonra Türkleştirme politikalarının yaygınlığından ve daha da önemlisi 1934 Trakya olaylarından sonra Yahudi etkinliğinin kaybolduğunu anlatıyor.

Kitabın üçüncü ve son ana bölümünün başlığı "İşgücünün ve Mesleklerin Türkleştirilmesi" şeklindedir. Bu bölüm de bir önceki bölüm gibi kendi içerisinde bölümlere/kısımlara ayrılmaktadır. İlk kısımda avukatlığın Türkleştirilmesindeki yasal ve milliyetçi dayanakları ve süreci ele alıyor. Bu durumun ise ekonomik olmaktan ziyade siyasi ve ideolojik olduğunun vurgusunu yapan yazar, o dönemdeki Müslim ve gayrimüslim avukat sayısı ile son zamanlardakilerin

sayısını karşılaştırıyor ve aradaki muazzam farkı gözler önüne seriyor. Bir sonraki kısımda ise yabancı sermayeli imtiyazlı şirketlerdeki işgücünün Türkleştirme uygulamalarına yer vermektedir. Bunun ise anlaşmalarla yasal zemin hazırlanarak yapıldığını söyler ve yazar sonrasında sayısal verilerle durumu ortaya koymaya çalışır. Verimlilik odaklı olmaktan çok etnik bir düşünce ile ortaya konulan uygulamaları, güvensizlik algısının gün yüzüne çıkmasına ve sonrasında ise Türklere de nankörlük ve kötü niyet suçlamaları yapılmasına ortam sağlamıştır.

Daha sonraki kısımda ise yazar çarşı ve sokaklarda getirilen Türkçe konuşma zorunluluğunun, işgücünü Türkleştirme uygulamasının bir adımı olduğunu söylüyor. Son kısımda ise bazı mesleklere yönelik düzenlemelere yasal dayanakları ile yer vermektedir. Öncelikle 1926 yılında çıkarılan Memurin Kanunu ile memur olmayı “Türk Olmak” zorunluluğuna bağlamıştır. Daha sonra 1932 yılında çıkarılan Türkiye’de Türk Vatandaşlarına Tahsis Edilen Bazı Sanat ve Hizmetler Hakkında Kanun ile de, çalgıcılık, simsarlık, müretteplik ve borsa mübaayalığı gibi birçok mesleğin sadece Türk vatandaşları tarafından ifa edileceği belirtilmiştir.

2. KİTABIN DEĞERLENDİRİLMESİ

2.1. İçerik Yönünden Değerlendirilmesi

Kitabın giriş bölümünde, sistematik ile ilgili bir giriş yaptıktan sonra, temel kavramlara ilişkin açıklamalar yapılmıştır. Daha sonra ayrı bir bölüm başlığı altında incelenmesinin daha uygun olacağını düşündüğümüz kavramlara geçilmiş ve burada da “Ekonominin Türkleştirilmesi” kavramına geçiş yapılmıştır.

Kavram olarak ilk önce “Ekonominin Türkleştirilmesi” başlığı altında incelenen “Türkleştirme” kavramına münhasır bir başlık açılıp daha derin incelenebilirdi.

Kitapta verilen tek tanım: sokakta konuşulan dilden okulda öğretilecek tarihe; eğitimden sanayi hayatına; ticaretten devlet personel rejimine; özel hukuktan vatandaşların belli yörelerde iskan edilmelerine kadar toplumsal hayatın her boyutunda, Türk etnik kimliğinin her düzeyde ve tavizsiz bir biçimde egemenliğini ve ağırlığını koymasındır(Aktar, 2000:101).

Milli İktisat kavramına da ayrı başlıkta değinilmiş ve tanım açısından açıklayıcı bir tanım getirilmemiştir. Açıklama çokça yapılmış ne olduğuna dair örnekler verilmiştir ancak net bir tanım ortaya konulmamıştır.

Uzunca bir giriş bölümünden sonra kitabın üç ana bölümünden biri olan birinci bölüme geçilmektedir. Bu bölümde göç hareketleriyle ekonominin Türkleştirilmesine değiniyor. Bölümde “mübadillere ait taşınmaz malların kıymetlendirilmesi işine²” değinilmiyor. Önemli bir konu olan bu durum, mübadillerin sahip olduğu malların değeri kadar malın gittiği yerde verilmesi işiydi. Ancak işgal ve yağmalar bu durumu engellemiştir.

Kitabın ikinci ana bölümü ise sermayenin Türkleştirilmesi konusunda alt bölümlere/kısımlara ayrılmış şekilde değiniyor. Bu bölümün birinci kısmında “İzmir İktisat Kongresi” konusu ele alınmış. Ancak bu konu sadece sermayenin Türkleştirilmesi ile ilgiliymiş gibi bir görüntü verilmiştir. Oysaki bu kongre iktisadi hayatımızın her alanına ilişkin düzenlemeler içerir. Bu kongrenin en önemli amacı sermayenin Türkleştirilmesi değildir. Amaçları şu şekilde anlatılabilir:

- Yeni kurulacak Türk Devleti'nin izleyeceği iktisat politikalarına ve oluşturacağı iktisadi sisteme ışık tutmak,

² Konu ile ilgili detaylı araştırma ve sonuçlar için bkz: (Çelebi, 2006:35-46)

- Millî Mücadele yıllarında Ankara ile sağlıklı ve yararlı ilişkiler kuramayan İstanbul ve İzmir'deki sermaye çevrelerinin Ankara Hükümeti temsilcileriyle yakınlaşmasını sağlamak,
- Millî Mücadele'yi yöneten askerî ve siyasal kadroların, toplumdaki bütün kesimlerin sadece askerî-siyasî alanda değil, ekonomik alanda da tam desteğine sahip olduklarını, Lozan'daki taraflara göstermek ve kapitülasyonların devamını isteyenlere millet olarak "hayır" diyebilmek,
- Batı Avrupa ülkelerine, liberal düzenden komünist düzene geçilmeyeceği konusunda güvence vermektir(Tokgöz, 2011:46).

Ayrıca kongrede alınan kararlardan bir kısmı, en azından konumuz ile ilgili olanlar, maddeler halinde verilebilirdi³.

Devamındaki kısımda İstanbul Sanayi ve Ticaret Odası'ndan, Osmanlı Bankası'na kadar olan yerlerdeki Türkleştirme uygulamalarından bahsediyor ve sonrasında Cuma gününün resmi tatil olmasının ardındaki nedenleri açıklıyor. Ancak Türkleştirme politikası olarak ele aldığı Cuma tatili meselesi sonralardan herkesin muhalif olacağı bir uygulama olarak kendini göstermiştir⁴.

İkinci bölümün son kısmında ise Edirne'deki durumdan bahsediliyor. Ancak Edirne ekonomisinden bahsedip Trakya olaylarına değinmemek ya da az değinmek eksik olacaktır. Çünkü Trakya olaylarının o dönemde ne kadar önemli olduğu aşikardır⁵. 1934 Yılında meydana gelmiş olmaları ele aldığımız tarih

³ Bu şekilde alınan kararların bir kısmının maddeler halinde verilmesine örnek için bkz: (Özçelik, 2007:255)

⁴ Daha sonra bu durumun hiç de iyi olmadığını kamuoyunun desteğini çekmesiyle ve piyasalardaki sarsılmayla anlıyoruz. Bu durum ile ilgili detaylı anlatım için bkz: (Çağaptay, 2009)

⁵ Trakya olayları ile ilgili detaylı bilgi için bkz: (Bali, 2012)

açısından geç gibi görünse de ele aldığımız dönemlerde olayların tarihsel ve psikolojik altyapısı yatmaktadır.

Kitabın son ana bölümü olan üçüncü bölümde işgücünün ve mesleklerin Türkleştirilmesine değiniliyor. Bu bölümde ilk önce avukatlığın Türkleştirilmesi konusu ele alınıyor. Bu konu ile ilgili yasal dayanakları da verdikten sonra milliyetçi dayanaklara değiniliyor. Sonrasında ise oluşan tepkini kamuoyuna yansımaları dönemin gazete yazılarından örneklerle veriyor ve böylece avukatlığın Türkleştirilmesine yönelik detaylı bir tablo ortaya konulmuştur.

Yabancı sermayeli imtiyazlı şirketlerde işgücünün Türkleştirilmesi konusunu sayılar ve altında yatan nedenlerle birlikte vermiş ve bu kısmın sonunda yazar kendi ifadesiyle: “işgücünün Türkleştirme girişimleri, çalışanların nitelikleri, becerileri ve verimliliklerini dikkate alan bir iktisadi rasyonalitenin tamamen dışında, etnik dinsel kriterlere dayalı, şiddetli bir ayrımcılık yürütülür(Koraltürk, 2011:264)” diyerek tabloyu net bir şekilde gözler önüne sermektedir.

Lozan Anlaşması gibi bir anlaşmanın ekonomik boyutlarının kitapta yeterince yer almaması da dikkat çekicidir. Ayrı bir başlık altında incelenmesi gereken bu nokta yazar tarafından fazla nazarı itibara alınmamış gözükmektedir⁶.

Bu dönemde tarım alanında yapılan çalışmalara da değinmeyen kitap o dönemlerde ülkenin en önemli geçim kaynağı ve en büyük gelir kaynaklarından olan tarımı göz ardı etmiştir. Her ne kadar konumuzla alakalı değil gibi görünse de tarım da önemli bir ekonomik süreçtir ve mutlaka konumuza ilişkin yönleri bulunmaktadır⁷.

⁶ Lozan Anlaşmasının İktisadi Etkileri için şu kaynaklardan faydalanılabilir: (Eroğlu, 2003), (Özçelik ve Tuncer, 2007)

⁷ O dönemde tarım için bkz: (Coşkun, 2003:73-74)

Bir sonraki kısımda Türkçe'nin zorunlu hale getirilmesi ile işgücünün Türkleştirilmesi uygulamaları bağdaştırılmaya çalışılıyor. Bunu yaparken de kanun ve o dönemin gazete haberlerinden alıntılar yapılıyor.

Üçüncü bölümün son kısmında ise bazı mesleklere yönelik düzenlemelerden bahsediliyor. İlk önce o 11 Haziran 1932 tarihli ve 2007 sayılı Türkiye'de Türk Vatandaşlarına Tahsis Edilen Bazı Sanat ve Hizmetler Hakkında Kanundan bahsedilerek bu kanunda Türk vatandaşlarının dışında kalanların yapamayacağı meslekler sayılıyor. Bu kanun ile ekonomik hayatın Türkleştirilmesi çabalarına devam edildiği söylenir(Okutan, 2004:220). Bu kanunla fotoğrafçılık, berberlik, müretteplik gibi informal mesleklerin Türkleştirildiği ifade edilmektedir⁸. 1926 tarihli 788 sayılı kanun ise "Memurin Kanunudur" ve bu kanun da formel mesleklerde yabancıların çalışmasını yasaklar.

2.2. Dil ve Anlatım Yönünden Değerlendirilmesi

Yazar kitabında oldukça sade ve anlaşılır bir dil kullanmıştır. Konu itibariyle gerek kaynakların dilinin ağır olması gerekse o dönemde ele kaleme alınan yasal belgelerin dilinin ağır olması nedeniyle, yazarın günümüzde bu kadar anlaşılır bir tarzda ele alması oldukça zor olanı başarmış olduğunu göstermektedir. Tekrara düşmeyen kelime seçimi ise dil açısından bir diğer olumlu yönüdür.

Kitabın anlatımı ise gayet akıcı ve okuyucuyu sıkmayan bir tarzdadır. Okuyucunun dikkatini dağıtacak şekilde olmaması cümleler kısa tutulmuş, okuyucunun sıkılmasına engel olmak istenmiştir.

Kitabın içindekiler kısmında da görüleceği gibi bölümlendirme detaylı yapılmıştır. Ancak bölümler içerisindeki alt başlıklar içindekiler kısmına yansımamıştır. İçindekiler kısmının fazla detaylı ve uzun görünmemesi amacıyla

⁸ Bu yabancılara yasak mesleklerin tam listesi için bkz: (Koral Türk, 2011:277)

yapılmış olduğu düşünölen bu durum, kitabın içeriğinin içindekiler kısmına tam olarak yansımamasına neden olmuştur. Her ne kadar böyle olsa da kitabın sistematığı oldukça iyi hazırlanmıştır.

Kitabın dili akademik terminolojiden oldukça beslenmiştir ve aynı zamanda akademik terminolojinin kitaba yansması herkesin okuyup anlayabileceğı bir yoğunluktadır.

Yazar anlatımı resimler ve konuya ilişkin belgelerin orijinallerinin görüntöleri ile zenginleştirmiştir. Bunların yanında istatistiksel veriler ve grafiklerle de anlatım zenginleştirilmiştir. Ne çok fazla resim kullanarak kişinin konudan kopmasına neden olunmuş ne de çok az kullanılarak resimlerin anlamsız kalmasına neden olunmuştur. Çoğu eski dilde olan ve günümüzde anlaşılması zor olan belgeler resimlere yansıtıldıktan sonra da açıklamaları yapılarak, konu bütönlüğünün okuyucu zihninde tam olarak şekillenmesi sağlanmıştır.

Kaynakça bölümünün kitaplar, tezler, makaleler ve arşiv kayıtları şeklinde alt başlıklarla tasniflenerek ele alınması da kaynakçada belirli bir sistematığın olması açısından faydalı olmuştur.

Bunların yanında kitapta yer alan dipnotların yer yer aşırı uzun tutulmuş olması okuyucunun dikkatini dağıtabilecektir. Çünkü okuma akışı içerisinde okuyucu bir anda dipnota geçmek isteyebilir ancak dipnotun uzun olması asıl konudan kopmasına neden olabilecektir.

Ayrıca kitabın giriş kısmının uzun tutulması da ayrı bir eleştiri noktasıdır. Genel kavramlara yer verilen bu kısım kısa tutulup, kavramlara ayrı bir bölüm oluşturulabilirdi. Kitap hakkında genel bir giriş yapılması ve sistematığın ortaya konulması için yazılan giriş bölümünde bu denli detaya girilmiş olması gereksiz bir ayrıntı olarak karşımıza çıkmıştır.

Bazı bölümlerin başlığının uzun olması da göze çarpan diğer husustur. Başlıklar içeriği yansıtan daha kısa ifadelerle ele alınabilirdi. Son olarak kitap konular itibariyle tasnif edilmiş ve o şekilde bölümlendirilmiştir. Ancak kronolojik sıralamada bazen kafa karışıklığına neden olmaktadır. Kronolojik olarak da konuların akışına dikkat edilebilirdi.

3. SONUÇ

Murat Koraltürk'ün "Erken Cumhuriyet Döneminde Ekonominin Türkleştirilmesi" eseri adından da anlaşılacağı üzere bize erken cumhuriyet döneminde atılan ekonomik adımlardan bahsederken aynı zamanda ekonominin, sermayenin ve işgücünün Türkleştirilmesine yönelik atılan adımları görmemizi sağlıyor.

Kitabın genel olarak sistematigi oldukça iyi olmakla birlikte, giriş bölümünün uzun tutulması ve burada yer alan kavramlar için bu kavramlara ait başı başına bir bölüm oluşturulması daha iyi olabilirdi. Üç ana bölümden oluşan kitapta bu ana bölümlerin içerisinde küçük başlıklar altında bölümler/kısımlar yer almaktadır. Hepsi toplam 11 başlıktan oluşmaktadır. Bölümlerin sırasıyla "göç ve ekonominin Türkleştirilmesi", "Sermayenin Türkleştirilmesi" ve "İşgücünün Türkleştirilmesi" başlıkları ile ele alınması hem konunun anlaşılması hem de okuyucunun zihninde konunun netleşmesi için oldukça faydalı olmuştur.

Koraltürk konuya ilişkin incelemelerini aktarırken de elinden geldiğince tarafsızlığını korumaya çalışmıştır. Koraltürk bu çalışmasında üç ana başlıktan oluşan bir sistematiğe konuları ele aldığını söylemiştik. Detaylı içerik incelemesi yaparken gözümüze çarpan konulardan ilki Lozan Anlaşmasının iktisadi hükümlerine fazla değinmemiş olmasıdır. Lozan Anlaşmasının o tarihteki önemi göz önüne alındığında bu durum bu eserde bir eksiklik olarak karşımıza çıkmaktadır. Benzer şekilde o dönemin önemli sektörlerinden olan tarım sektörüne fazla yer verilmemiştir. Her ne kadar kendisi kitabın giriş bölümünde

sadece büyük kentlerden hareket ettiğini söylese de tarım göz ardı edilemez bir durumdur.

Bunların yanında, “İzmir İktisat Kongresi”, “1934 Trakya Olayları” gibi iktisadi tarihimiz açısından oldukça önemli olan bu kavramlara kısa değinmesi de bir eksiklik olarak göze çarpmaktadır. Bu olguların da tarihsel aka planları ile ele alınması konuya da ışık tutmaktadır.

Dil ve anlatım yönünden ise yazar oldukça açık ve anlaşılır bil dil kullanmıştır. Konu her ne kadar tarih olarak geçmiş olsa da anlatım esnasında kullanılan kelimeler günümüzde çok net anlaşılır şekildedir. Resim, grafik ve belge fotoğrafları ile zenginleştirilen anlatımda, bu görselliklerin açıklaması da anlaşılır biçimde ortaya konulmuştur. O döneme ait belgelerin de açıklamalarının bulunması anlatımı desteklemiştir. Akıcı bir anlatım ve sıkıcı olmayan üslup, kitabı kolay anlaşılır kılmıştır.

Son olarak kaynakça kısmında kullandığı kaynakları ayrı ayrı alt başlıklar halinde tasnif ederek vermesi de kaynaklara ulaşılabilirliği kolaylaştırıcı bir niteliğe sahiptir.

Çıkar Çatışması Bildirimi:

Tek yazarlı bir makale olduğu için araştırma ve yayınlanmasına ait herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Destek/Finansman Bilgileri:

Bu makalenin araştırılmasında ve yayınlanmasında herhangi bir mali destek alınmamıştır.

Etik Kurul Kararı:

Bu makalenin hazırlanması için herhangi bir etik kurul kararına ihtiyaç bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA

- Aktar A. (2000), *Varlık Vergisi ve "Türkleştirme" Politikaları*, İletişim Yayınları, İstanbul
- Bali R. N. (2012), *1934 Trakya Olayları*, Libra Yayıncılık, İstanbul
- Coşkun A. (2003), Cumhuriyetin İlk Yıllarında Türkiye Ekonomisi, *Atatürkçü Düşünce Dergisi*, Kasım 2003, 4, 72-77
- Çağaptay S. (2009), *Türkiye'de İslam, Laiklik ve Milliyetçilik, Türk Kimdir?* Özgür Bircan (Çev.), İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları
- Çelebi E. (2006), Mübadillerin Yunanistan'daki Mal Kayıtları Ve Muhtelit Mübadele Komisyonu Tasfiye Talepnameleri, *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, (12), 35-46
- Eroğlu N. (2003), *Türkiye'de İktisat Politikalarının Gelişimi (1923-2003)*, 80. Yılında Türkiye Cumhuriyeti Sempozyumu, İstanbul
- Koraltürk M. (2011), *Erken Cumhuriyet Döneminde Ekonominin Türkleştirilmesi*, İletişim Yayıncılık, İstanbul
- Okutan Ç. M. (2004), *Tek Parti Döneminde Azınlık Politikaları*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul
- Özçelik Ö. & Tuncer G. (2007), Atatürk Dönemi Ekonomi Politikaları, *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1), 253-266
- Tokgöz E. (2011), *Türkiye'nin İktisadi Gelişme Tarihi (1914-2011)*, İmaj Yayınları, Ankara

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

After the Ottoman Empire, a structure that ruled three continents and managed to survive for more than 600 years, was officially erased from the stage of history in 1923, the Republic of Turkey, which was established after the Ottoman Empire and is a continuation of it, has not only the political and cultural heritage of the Ottoman Empire, but also the economic heritage of the Ottoman Empire.

The Republic of Turkey inherited a legacy that was in a very difficult economic situation in the years it was founded. Many negative factors such as the increase in war expenses, the decrease in the revenues of the treasury, and the capitulations revealed the economic situation of the Ottoman Empire. The Young Republic had to take some serious steps to recapture this legacy and push it forward. Every step to be taken in this area had to be taken cautiously and in a way that could be a solution. Because the country had come out of a heavy war. For this reason, it was necessary to take less risky but also big steps. Due to the heavy psychological burden on them, the executive cadres had to act very cautiously. Due to the importance of the policies implemented at that time under these conditions, many studies, books and articles were put forward on this subject. It is necessary to evaluate the studies of that period and to examine these studies well. Only in this way will the economic conditions of that period be fully understood. In this context, the main problem of our study emerges as providing an understanding of the motives of the economic policies carried out in the said period, and while doing this, examining a source written on this subject that can be considered as a basis. The work we will review: "Turkification of the Economy in the Early Republican Period" written by Murat Koraltürk

Method

In our study, the scanning method, which is one of the qualitative research designs, will be used. At first, the aforementioned work will be scanned and interpreted. It will be explained what the subject of the book is and how it explains it exactly. Later, In our study: It will be made more understandable by referring to additional sources on the subjects mentioned in the book or which may be related. Thus, it is aimed to guide researchers, students or other interested parties who want to study the economic policies of the period in

question. Handling the conditions of the period only with its economic dimension facilitates the achievement of the purpose of the work and provides simple information to the researchers. In this respect, the work has a very important aspect. Another positive feature is that the literature is well-scanned and the compilation of the data in the work is done well. All these features of the work are considered to be a good guide for understanding the conditions of the period.

Findings (Results)

The reference work that we will discuss and examine in our study is Murat Koraltürk's book "Turkification of the Economy in the Early Republican Period". At that time, the Republican administration had a dominant idea: "Turkification". At that time, this thought was dominant in every aspect of culture. For this reason, it showed itself effectively in the field of economy. While examining this work, which was written within the framework of this thought, a method in the form of summary transfer will not be adopted, but detailed evaluation and interpretations will also be included.

At the beginning of our study, a brief description of the book, which is the subject of the study, is given. Then, in the first part of our study, the introduction of the book in general terms was discussed, and then what was in the content of the book was briefly mentioned. In the second part, the book was evaluated with its pros and cons, and this evaluation was first in the form of content evaluation and then language and expression evaluation. In the conclusion part, the findings obtained by taking into account our general opinion about the book are mentioned.

Conclusion and Discussion

In general, the systematic of the book is quite good and the title structure makes it easy to understand. Writing the Turkification policies as they are without comment makes the work important. Koraltürk tried to maintain his impartiality as much as he could while conveying his studies on the subject. The fact that the cases are handled with their historical plans also sheds light on the subject. In terms of language and expression, the author used a very clear and understandable language. Finally, the sources used in the bibliography section are classified as separate sub-headings, which facilitates the accessibility of the sources.